

KERKBRIEF

Driemaandelijks
Jaargang 43, nr. 4 – Winter 2014

PB-PP1B-20560
BELGIE(N)-BELGIQUE

Periodiek v/d Verenigde Protestantse Kerk in Leuven
V.U.: Ernst Veen, L. Beosierlaan 89, 3010 Leuven
P 708844 – Afgiftekantoor: Leuven Mail

Inhoud

- 2 Zal er ooit...
- 3 Kerkdiensten
- 9 Gemeentenieuws
- 12 Meditatie: Licht in de nacht
- 16 Het gedichtsel van 's mensen herte
- 18 Slechte mensen?
- 20 Geknipt voor u
- 21 Kerkmozaïek
- 22 Protestantse omroep
- 23 Routebeschrijving

Zal er ooit een dag van vrede,
zal er ooit bevrijding zijn
voor wie worden doodgezwegen,
levenslang gebroken zijn?

Zal er ooit een blijvend heden
vol van goede vrede zijn,
waar geen pijn meer wordt geleden
en het leven nieuw zal zijn?

Zie de takken aan de bomen
waar het jonge groen ontluikt,
tot een stralend nieuwe zomer
waar de vredesbloesem ruikt.

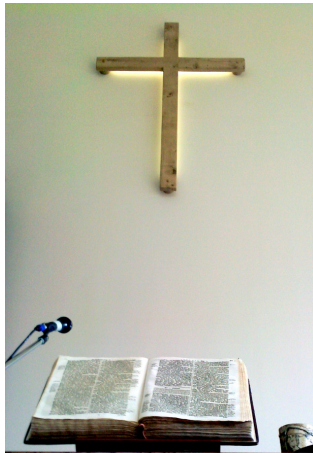
Zie de sterren aan de hemel
waar het duister van de nacht
door hun schijnsel wordt verdreven
tot een nieuwe dag die lacht.

Zoals bomen mensen tonen
dat er kracht tot groeien is
zal de zoon der mensen komen
die de boom des levens is.

Zoals sterren mensen melden
dat geen nacht te donker is,
zal een kind ons komen redden
dat het licht der wereld is.

Henk Jongerius, lied 193 Tussentijds, (Lied 462 uit het Nieuwe Liedboek)

KERKDIENSTEN

December 2014

- 21** 4^e zondag van Advent, paars.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Joop van der Horst
Teksten: 2Sam.7: 4-16; Rom.16: 25-27; Luc.1:26-38.
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Jan en Hans (12-min/plus)
- 25** **Kerstmis, wit.** **Avondmaal**
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes.52:7-10; Hebr.1: 1-12; Joh.1:1-14.
Collecte: 't Lampeke
Kindernevendienst: alle begeleiders.

- 28** Volgzondag op Kerstdag, wit.
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Adri Leemput
Organist: Henk Corporaal
Teksten: Jer.31:15-17; Openb.21:1-7; Matt.2:13-18.
Collecte: Diaconaat
Kindernevendienst: Michiel (12-min)

Januari 2015

- 4** Epifanie, wit. **Avondmaal**
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Marleen Jannis
Organist: Edy Kühn
Teksten: Jes.60:1-6; Ef.3:1-12; Matt.2:1-12.
Collecte: Diaconaat
Kindernevendienst: Jan (12-min)
- 11** 1^e zondag na Epifanie, wit.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Joop van der Horst
Teksten: Jes.55: 1-11; Hand.19:1-7; Marc.1:1-11.
Collecte: Itabire (partnerschap)
Kindernevendienst: Ida (12-min)
- 18** 2^e zondag na Epifanie, (Kanazondag), groen.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes.62:1-5; Rom.4:19-25; Joh.1:29-2:11.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Michiel en Hans (12-min/plus)

- 25** Oecumenische viering in de Antonius van Paduakerk
Kindernevendienst: Jelske en Hans (12-min/plus)

Februari

- 1** 4^e zondag na Epifanie, groen. **Avondmaal**
Voorganger: Toon Schoors
Ouderling: Adri Leemput
Organist: Edy Kühn
Teksten: Deut.18:15-20; 1Kor.8:1b-13; Marc.1:21-28.
Collecte: Protestantse Solidariteit
Kindernevendienst: Jan (12-min)
- 8** 5^e zondag na Epifanie, groen.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Marleen Jannis
Organist: Joop van der Horst
Teksten: 2Kon.4: 18-21; 1Kor.9:16-23; Marc.1:29-39.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Michiel (12-min)
- 15** 6^e zondag na Epifanie, groen.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Chris Klein
Tekste: 2Kon.5:1-3&9-15b; 1Kor.9:24-27; Marc.1:40-45.
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Jelske en Hans (12-min/plus)
- 22** 1^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Adri Leemput
Organist: Henk Corporaal

Teksten: Gen.9:8-17; 1Petrus3:18-22; Marc.1:12-15.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jan, Hans en Ida. (12-min/plus)

Maart

- 1** 2^e zondag in de Veertigdagentijd, paars. **Avondmaal**
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Edy Kühn
Teksten: 1Kon.19:9-18; 2Petr.1:16-21; Marc.9:2-10.
Collecte: Diaconaat.
Kindernevendienst: Ida. (12-min)
- 8** 3^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Joop van der Horst
Teksten: Ex.20:1-17; Rom.7:14-25; Joh.2:13-25.
Collecte: Protestantse Solidariteit
Kindernevendienst: Michiel (12-min)
- 15** 4^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Marleen Jannis
Organist: Chris Klein
Teksten: Joz.4:19-5;12; Ef.2:4-10; Joh.6:4-15.
Collecte: Diaconaat
Kindernevendienst: Jelske, Hans en Ida (12-min/plus)
- 22** 5^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Adri Leemput

Organist: Henk Corporaal
Teksten: Jer.31:31-34; Hebr.5:1-10; Joh.12:20-33.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jan, Hans en Ida (12-min/plus)

- 29** 6^e zondag in de Veertigdagentijd, paars.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Edy Kühn
Teksten: Jes.50:4-7; Fil.2:5-11; Marc.11:1-11.
Collecte: Theologische Faculteit Brussel (UFGP)
Kindernevendienst: Ida (12-min)

April

- 5** **Pasen, wit** **Avondmaal**
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Joop van der Horst
Teksten: Jes.25:6-9; Kol.3: 1-4; Joh.20:1-18.
Collecte: Algemene Kerkvergadering (AKV)
Kindernevendienst: Jelske (12-min)
- 12** 2^e Paaszondag, wit.
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Marleen Jannis
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes. 26: 1-13; 1 Joh. 5: 1-6; Joh. 20: 24-31.
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: /
- 19** 3^e Paaszondag, wit.
Voorganger: Gerrit Buunk

Ouderling: Adri Leemput
Organist: Henk Corporaal
Teksten: Micha 4:1-5; 1Joh.1:1-7; Joh.21:15-24
Collecte: Itabire (partnerschap)
Kindernevendienst: Michiel, Hans en Ida (12-min/plus)

- 26** 4^e Paaszondag, wit.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Edy Kühn
Teksten: Ezech.34:1-10; 1Joh.3:1-8; Joh.10:11-16.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Ida (12-min)

Mei

- 3** 5^e Paaszondag, wit. **Avondmaal**
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Marleen Jannis
Organist: Joop van der Horst
Teksten: Deut.4:32-40; 1Joh.3:18-24; Joh.15:1-8.
Collecte: Protestantse Solidariteit.
Kindernevendienst: Ida (12-min)
- 10** 6^e Paaszondag, wit.
Voorganger: Frank Marivoet
Ouderling: Dirk Panhuis
Organist: Chris Klein
Teksten: Jes.45:15-19; 1Joh.4:7-21; Joh.15:9-17.
Collecte: Ruanda
Kindernevendienst: Michiel, Hans en Ida (12-min/plus)

17 7^e Paaszondag, wit.
Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Adri Leemput
Organist: Henk Corporaal
Teksten: Ex.19:1-11; 1Joh.5:9-15; Joh.17:14-26.
Collecte: Gebouwen (kerk en pastorie)
Kindernevendienst: Jelske, Hans en Ida (12-min/plus)

24 **Pinksteren, rood.** **Avondmaal**

Voorganger: Ernst Veen
Ouderling: Philipp Bratfisch
Organist: Edy Kühn
Teksten: Gen.11:1-9; Hand.2:1-24; Joh.14:8-17.
Collecte: Diaconaat
Kindernevendienst: Jan

GEMEENTENIEUWS

Nieuwjaarsreceptie

Op zondag 18 januari 2015 houden wij na de kerkdienst onze traditionele nieuwjaarsreceptie met een nieuwjaarstraktatie bij de kerkkoffie.

Oecumenische viering

In de internationale Bidweek om de eenheid (18-25 jan.) zullen wij ook dit jaar weer een oecumenische viering organiseren. Deze zal plaatsvinden op zondag 25 januari 2015 in het kerkgebouw van de Antonius van Paduaparochie, Schreursvest 33 te Heverlee/Leuven (schuin tegenover de grote gevangenis). Aanvang 11.00u. Allen van harte welkom.

Bijbelboek Prediker

Na afsluiting (begin november) van de gesprekskring rond het boek 'Hoe Jezus God werd', van Frédéric Lenoir, kregen wij eind november nog een 'toegift' en leidde Toon Schoors ons in, een avond lang, in de geheimen van het bijbelboek Prediker.

Toon leerde ons dat de Prediker een dwarsligger is, in feite meer een filosoof dan een 'prediker'. Iemand die ons wijst op de absurditeit van het leven en die daarmee (niets menselijks is hem vreemd) worstelt. Toon schrijft daarover: "Wat Kohelet (= de Prediker, EV) verwoordt is iets reëls: het worstelen met de zin van ons bestaan en het gevoel dat men er niet goed uitkomt, of toch niet goed uitkomt. Als we alleen profeten en priesters zouden hebben en wijsheidsleraars die zeer enthousiast geloven en hopen, die precies weten wat mag en niet mag, wijzen die de indruk geven dat ze het leven in handen hebben, dan zou de bijbel niet echt menselijk zijn. Het zou bijna een boodschap lijken die geen voeten op de grond heeft, die een stuk van de menselijke wereld niet kent of terzijde schuift. Kohelet kan een ontvullend effect hebben en helpen om de problemen van de mens au sérieux te nemen."

Ook in verband met ons beeld van God heeft de Prediker iets te zeggen. Toon schrijft daarover:

"Misschien biedt hij een noodzakelijk correctief op ons Christelijk Godsbeeld. "God als vader" kan verkeerd begrepen worden. Hij is barmhartig en vergeeft onze misstappen, maar Hij is niet goedzakkig. We hebben God niet op zak, we beschikken niet over Hem. God blijft altijd "de gans andere", een mysterieus wezen. We moeten ons niet inbeelden dat we Hem doorhebben, en daarom zouden we ook moeten vermijden te spreken in zijn naam en een gezonde weerstand opbouwen tegen

mensen die dat te gemakkelijk doen: *Want God is in de hemel en jij bent op aarde (Pred.5:1).*

Kortom, de Prediker zet ons met de benen op de grond. Misschien hangt daarmee wel samen dat zijn hoofdaanbeveling is: te genieten van de goede dingen in het leven.

Lees- en gesprekskring: Praten met Prediker

Na de inspirerende inleiding van Toon Schoors gaan wij in de volgende cyclus van de gesprekskring graag nog even door met de Prediker. Zowel met het lezen van de Prediker zelf, als met het bespreken van wat anderen over hem geschreven hebben. We lezen o.a. gedeelten uit het boek “Praten met Prediker” van ds. André Troost (Ark Boeken, 2006). Dit keer geen ‘droog’ wetenschappelijk boek, maar zoals de titel zegt: “praten” met Prediker. Zo heeft de schrijver het boek ook samengesteld, het zijn geen betogen, verhandelingen of uiteenzettingen, maar neergeschreven ‘gesprekken’ met Prediker en als zodanig ook voor zogenaamde ‘niet-geschoolde’ lezer zeer herkenbaar en goed te volgen en dus ook geschikt om in de gesprekskring samen te lezen en te bespreken. De gespreksthema’s in het boek (daar staat de Prediker zelf natuurlijk ook garant voor) zijn echter nergens simplistisch of saai, maar steeds ‘uit het leven gegrepen’ en diepzinnig. Op de achterkaft staat te lezen: “Hoewel de auteur van dit boek – in navolging van zijn eeuwenoude collega – zeer uiteenlopende thematieken aansnijdt, is er ook in *Praten met Prediker* een gouden draad te ontdekken. Die gouden draad is: de oproep het leven lief te hebben.

Tot slot: wie de Prediker was weten we niet, maar, om een exegeet te citeren: “hij bezat de oprechtheid van een Jeremia, die alleen durfde te staan, kende de vertwijfeling van de

schrijver van Job, doorzag waarde en grens van de wijsheid, bereikte de hoogte der berusting en vreesde God. Zijn woorden wekken weerstand en instemming en zijn ook voor de moderne mens, die niet terugschrikt om eerlijk over het leven te filosoferen, van grote en actuele waarde.”

Data: woensdagavonden 25 febr.; 11 mrt.; 25 mrt.; 1 apr.; 22 apr.; en als reservedatum 6 mei. De gesprekskring staat open voor iedereen, zowel binnen- als buitenkerkelijken. Locatie: Ontmoetingszaal van de Mariakapel, Matadilaan (6) te 3001 Heverlee. Telkens van 20u tot 22u.

Verwarming Mariakapel

Uiterekend in dit (gelukkig niet al te barre) winterse seizoen raakte de verwarming defect, dat wil zeggen: de verwarming zelf deed het wel, maar de kerkruimte bleef koud omdat de (onder de vloer gebouwde) aanblazers niet aansloegen. De firma Mahr (uit Aken, de leverancier van de verwarming) is langsgelopen en ontdekte dat de thermostaat die het aanslaan van de blazers regelt defect was. Na het plaatsen van de nieuwe thermostaat doet de verwarming het zo goed dat de gedachte misschien gerechtvaardigd is dat de vorige thermostaat van begin af aan niet optimaal gewerkt heeft. Hoe dan ook: we zitten er weer warmpjes bij!

Meditatie

Licht in de nacht

“Zalig Kersfeest.” “Goede kerstdagen en een gelukkig, gezond en gezegend Nieuwjaar.” “Gezellige feesten en een voorspoedig 2014.” Al het goede dat wij elkaar wensen is deze

dagen niet van de lucht: licht in de duisternis, een betere wereld dan de onze, liefde, vriendschap, gezondheid, voorspoed...

Liedjes van verlangen

Wensen zijn liedjes van verlangen, Als we alles al hadden, als het hier op aarde het Paradijs was of het Beloofde land, dan hoefden we niets te wensen. Zo gezien zijn wensen ook dromen over een betere wereld. En daarnaast dus ook een teken van het tekort van deze wereld. Een teken dat deze wereld een gebroken wereld is die hunkert naar vrede op aarde, naar liefde die alles overwint, kortom naar licht in de duisternis. En laat nu precies daar Lucas met zijn geboorteverhaal van Jezus op inpikken. Lucas situeert het geboorteverhaal van Jezus immers middenin in de duisternis.

Nacht

Om te beginnen bleek dat reeds uit de herberg waarin voor Jozef en Maria geen plaats was. Een andere vertaling voor herberg is immers “nachtverblijf”. En dat was dus wat Jozef en Maria zochten: een verblijf voor de nacht. En even later lezen we dat Lucas schrijft: “Niet ver daarvandaan” (nl. in hetzelfde gebied waar Jozef en Maria vertoefden), “brachten herders de *nacht* door in het veld...” Lucas laat er geen misverstand over bestaan: Jezus’ geboorteverhaal speelt zich af, niet in de volle zon, niet op een stralende zonovergoten dag, niet op het moment dat de zon triomfantelijk in het Zenit, aan de hoogste hemeltop, staat (wat je immers zou kunnen verwachten in het geboorteverhaal van een Vredevorst die het Licht der wereld wordt genoemd), nee, Lucas laat Hem zijn voetje op de aardse wal zetten in het duister van de nacht. So what?, zouden we kunnen zeggen. Er worden zoveel baby’s in de nacht geboren. Lucas geeft gewoon een tijdsaanduiding. Maar dan vergissen

we ons in de strekking van zijn teksten en auteurschap.

Literaire hulde

Lucas is geen verslaggever, maar schrijft, bij wijze van eerbetuiging aan Jezus, een geboorteverhaal. Niet als exact verslag maar als hommage. Dat gebeurde in die tijd wel vaker. Dat grote mensen postuum, na hun dood, een geboorteverhaal kregen, waarin reeds de kiemen van hun bijzondere leven werden samengevat. Bij wijze van literaire hulde. En zo schreef ook Lucas (vele jaren nadat Jezus op aarde had rondgelopen), geïnspireerd door de verhalen dat Jezus zich met hart en ziel had ingezet voor marginalen en daklozen, armen en verschoppelingen, een bijzonder geboorteverhaal waarbij hij het nieuws van Jezus' geboorte aan de onaanzienlijke herders melden. Door een engel, een godsbood, want dat was de manier van de bijbelschrijvers om duidelijk te maken dat zij geloofden dat God zelf aan 't werk was.

Opletten geblazen

In dat geboorteverhaal laat Lucas Jezus veelbetekenend geboren worden in het duister van de nacht. En bij zo'n vermelding en begrip als het woordje "nacht" is het in de Bijbel opletten geblazen. Want dat gaat over meer dan een tijdsaanduiding. Dat gaat over de strekking en de betekenis van de komst van dit Kind. Dat gaat over de wereld waarin Jezus binnenkomt. Geen wereld van licht, maar van duisternis. In die tijd heel specifiek de wereld van Romeinse bezetting en harde dictatuur. Geen wereld waarin alles koe en ei is, pais en vree, maar een wereld vol onvrede en onrecht die, evenals onze wereld vandaag, nog heel veel te wensen overlaat. Een wereld waarin we elkaar met recht en reden vrede en geluk, gezondheid en de allerbeste wensen toedichten, juist omdat die wensen zozeer op de tocht staan. Op die manier van vertellen,

houdt Lucas ons voor: God heeft weet van de duisternis op aarde. De gebrokenheid van de wereld laat God niet koud. Integendeel, God treedt in die duistere wereld binnen om haar tot het licht te heffen. Dat is de boodschap van Lucas.

Angst en vrees

Lucas gebruikt voor die boodschap nog meer beelden. Zo laat hij de 'lichtgevende' Godsboden de volgende twee woorden uitspreken: "Vreest niet." Kortom: licht brengen in de nacht betekent bij Lucas om te beginnen: het wegnemen van de angst en de vrees. En als we bedenken dat juist de vrees en de angst, die zich in zeer vele gedaanten aan de mens kan voordoen, het ultieme teken is van de aardse gebrokenheid, dan beginnen we misschien iets te begrijpen van de reikwijdte van de woorden "vreest niet". Hoeveel angst en vrees is er immers niet in ons kwetsbare bestaan? Niettemin klinkt bij Lucas de boodschap uit de hemel: 'vreest niet.' Heb vertrouwen, al is het tegen beter weten van de wereld in. Vertrouwen in het licht, ondanks de nacht. Ondanks de gebrokenheid op aarde. Want God zelf is in onze duisternis binnengekomen om haar op te heffen tot het licht.

Bijbelse oerwoorden

Hetzelfde is te horen bij de profeet Jesaja. "Het volk dat in duisternis wandelt zal een groot licht zien!" (Jes.9:1). Dat nu, is niet de taal van de natuurkunde, noch van de nostalgie of de romantiek, Het zijn Bijbelse oerwoorden. Het zijn woorden die op de eerste bladzijde van de Bijbel al geijkt worden: "De aarde was woest en ledig, en duisternis was over de afgrond. Maar God zei: licht, en er was licht." (Gen.1:3). Dat is, in de Bijbel, het allereerste woord dat God uitspreekt: "licht!". En dat ook is de strekking van het geboorteverhaal van Jezus: "er zal licht zijn en er was licht".

Belofte én opdracht

Naast belofte is dat meteen ook opdracht: dat wijzelf licht verspreiden. Er zal licht zijn. Anders gezegd: er dient licht te worden verspreid. Daarvoor is bv. nodig om ook het duister onder ogen te zien en het te benoemen. Om het bv. te benoemen als mensen langs elkaar heen leven. Om onvrede en onrecht aan te klagen. In het klein, in de wereld van gewone mensen onderling, maar evenzeer in het groot, in de wereld van de politiek, in de wereld waarin honger en armoede, vluchtelingenstromen en economische crisis wijzen op de schending van mensenrechten.

Tekenen van licht

Daarnaast vragen deze teksten ons ook om te kijken, niet alleen naar de duisternis, maar ook naar de tekenen van licht, die er zijn. Naar vriendschap en liefde. Naar zorgzaamheid, levensvreugde en medemenselijkheid. Naar mensen die omzien naar elkaar, die elkaar tot zegen zijn. Mensen die waarlijk samenleven zoals God het heeft bedoeld. Die opkomen voor gerechtigheid, voor eerlijke verdeling van de aardse rijkdommen, voor een natuurvriendelijke omgang met ons leefmilieu, voor pastorale aandacht. Overal waar dat gebeurt, daar straalt licht in de duisternis. En vandaag mogen we onderstrepen: daar straalt het licht van Kerst.

Ernst Veen

Bijbelvertalingen

Het gedichtsel van ‘s mensen herte

Er zijn in het Nederlands tientallen vertalingen van de bijbel, oude en moderne, en allemaal anders. Ik heb de rare gewoonte

om na te gaan uit welke vertaling geciteerd wordt. Kom ik in een roman of een krantenartikel een bijbelcitaat tegen, dan ga ik op zoek om te weten welke vertaling de auteur op tafel had liggen. Ik geloof overigens dat het een tamelijk onschuldige afwijking is.

Laatst een interessant geval in Pat Barker, de “Weg der geesten-trilogie”. Het is uit het Engels vertaald door Edith van Dijk. En voortreffelijk vertaald, lijkt me. De titel (en daar is de uitgever verantwoordelijk voor en niet de vertaler) is de enige stommitieit die ik ben tegengekomen.

Over de stijl van dit boek valt veel te zeggen, maar vandaag wil ik het alleen over dat bijbelcitaat hebben. Op bladzijde 168 zegt daar iemand: “het gedichtsel van ‘s mensen harte is boos van zijner jeugd aan”. Ook binnen het verhaal is het ineens heel ouderwetse taal.

Met een beetje zoeken is snel vastgesteld dat het gaat om Genesis 8:21. Maar welke vertaling wordt hier geciteerd?

De moeder van alle Nederlandse bijbelvertalingen is de zogenaamde “Statenvertaling” uit 1637. Maar wat de meeste mensen niet weten, dat is dat die Statenvertaling in de loop der eeuwen talloze grotere en kleinere aanpassingen heeft ondergaan. Ruim voldoende om in bijna iedere zin het verschil te zien tussen de editie van 1637 en een laat-19de-eeuwse versie. Onder andere zijn alle wijven vervangen door vrouwen. En zelfs in de 20ste eeuw is er nog veel aan veranderd.

Waaruit citeren de meeste mensen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog (want dan speelt het boek)? Meest waarschijnlijk uit de Statenvertaling. En dan de versie die op dat moment in

omloop is. Die luidt: “want het gedichtsel van ‘s menschen hart is boos van zijne jeugd aan”. Maar Edith van Dijk geeft “harte” en “van zijner jeugd aan”. Dat lijkt nog een stadium ouder. Wordt er uit de editie van 1637 geciteerd? Nee, want die heeft “herte” en “van sijner jeucht aen”. Toch komt die nog het dichtste in de buurt. Edith van Dijk heeft, geloof ik, een eigen versie gemaakt.

Je vraagt je af uit welke Engelse bijbel er in het origineel werd geciteerd. Maar de Engelse versie van Barkers boek heb ik hier niet bij de hand. Waarschijnlijk een of andere versie van de King James bijbel.

In 1951 verscheen een vertaling die het anders deed: “omdat het voortbrengsel van des menschen hart boos is van zijn jeugd aan”. Overigens was in 1951 “des menschen” al een beetje ouderwets. Beter is de Nieuwe Bijbelvertaling uit de jaren negentig: “want alles wat de mens uitdenkt, van zijn jeugd af aan, is nu eenmaal slecht”. En al in 1983 waren er vertalers die een stapje verder gingen: de Groot Nieuws bijbel heeft: “want het kwaad zit hem in het bloed”.

Joop van der Horst

Slechte mensen?

“Ik heb mij vanochtend gesneden bij het scheren”, zo brieste ooit dichter-dominee Willem Barnard, toen deze zich boos maakte over een artikel waarin gepleit werd de paasdatum ten behoeve van het praktische nut vast te leggen. Zo werden immers, aldus Barnard, de wortels van het christelijke Pasen met het joodse Pesach (waarvan de datum afhangt van de maanstand) doorgesneden.

Nu wilde ik niet al te kieskeurig en kritisch zijn toen ik laatst voor het eerst bladerde in de “Bijbel in Gewone Taal” (BGT). Toch moest ik al snel denken aan die pijnlijke Barnardiaanse snede bij het scheren. Hoe meer ik bladerde, hoe meer ik het gezegde tegenkwam (en hoe meer het me tegenstond): “slechte mensen”. Overal waar in vorige Nederlandse vertalingen termen staan als: ‘zondaren’, ‘overspelers’, ‘goddelozen’, ‘misdadigers’, ‘zij die kwaad doen’, ‘een kwade weg bewandelen’ ..., staat in de BGT “slechte mensen”. (vgl. Job 24:18, Ps.1: 1; Ps.34:17; Spr.29:6,7,27; Matt.7:9; Luc.5:30,32;

Naast de briesende Barnard deed het me ook denken aan Godfried Bomans die ooit, in een van zijn aforismen schreef: “Wat praat men toch over slechte mensen? Ik heb nog nooit een slecht mens ontmoet. Wel laffen, zwakken, egoïsten, domoren en bekrompenen. Een ‘slecht’ mens, dit is: een mens, die het kwade doet om het kwaad, is een even zeldzame persoonlijkheid als een heilige.”

Los van of men dit met Bomans eens is, middels de indeling “slechte mensen” versus “goede mensen” (in Spr.29:27 wel zeer zwart/wit getekend: “goede mensen haten slechte mensen en slechte mensen haten goede mensen.”) dreigt de BGT m.i. de band door te snijden met het bijbelse besef dat het begrip ‘zonde’, ‘zondaar’ op *alle* mensen van toepassing is. De indeling in “slechte” en “goede” mensen doet immers al snel denken dat er, als een statisch bestaansgegeven, enerzijds ‘slechten’ bestaan en anderzijds ‘goeden’. Als een determinisme, als een scherpe onoverbrugbare waterscheiding tussen lagere en hogere menselijke standen. Een, zo leert de geschiedenis, gevaarlijke indeling tussen zogenaamde meer- en minderwaardige mensen.

Gelukkig klinkt het niet overal zo statisch. In Jeremia 35:15 lezen we de oproep: “Stop met jullie slechte gedrag! Ga leven als goede mensen.” In dat geval is de scheidslijn tussen slecht en goed overbrugbaar en kunnen ‘slechte’ mensen ook ‘goede’ mensen worden. Maar dat ligt eerder aan de strekking van de grondtekst die daar niet “weg” te vertalen is.

Hoe dan ook, laat niemand zich inbeelden dat hij of zij enkel goed (‘schaap’) of enkel slecht (‘bok’) is. De ene keer gedragen we ons als schapen, de andere keer als bokken. Niemand is alleen maar goed, niemand is alleen maar slecht. De (bijbelse) scheiding (zie bv. Matt.25) tussen schapen (ter rechterzijde) en bokken (ter linkerzijde) loopt dwars door onszelf heen.

Ernst Veen

GEKNIPT VOOR U

Godsdienstvrijheid scherp gedaald in de wereld

De godsdienstvrijheid is in 60 procent van de landen wereldwijd in het gedrang en zij gaat er steeds sterker op achteruit. Dat blijkt volgens KerkNet uit het nieuwe rapport "Vrijheid van Godsdienst in de Wereld 2014" van de katholieke organisatie Kerk in Nood over de ontwikkelingen in de afgelopen twee jaar. In 55 landen is de godsdienstvrijheid beperkt. Slechts in 6 van de 196 landen - Iran, Verenigde Arabische Emiraten, Cuba, Qatar, Zimbabwe en Taiwan - ging de godsdienstvrijheid erop vooruit. Maar in 4 van deze landen kennen een of meer geloofsgroepen nog steeds een "hoog" of "gemiddeld" niveau van vervolging of discriminatie. In twintig landen is er "hoge intolerantie". Het rapport slaat op alle godsdiensten. Het

beklemtoont dat christenen de meest vervolgte religieuze minderheid zijn. Wat België betreft, gewaagt het document onder meer van een rapport van Amnesty International dat discriminatie van moslims aan de kaak stelde, een "reeks gewelddaden, in het bijzonder tegen katholieken" en de bloedige schietpartij in het Joods Museum in Brussel.

Bron: <http://www.msn.com/nl-be/nieuws/wereld/godsdienstvrijheid-scherp-gedaald-in-de-wereld/ar-BBcLq9o?ocid=mailsignout>

Kerkmozaïek – maandblad van de VPKB

Januarinumnummer 2015: **Small is beautiful**

Uit de redactie:

De kerk wordt kleiner. Dat is al lang geen nieuws meer.

Konden we aanvankelijk deze toekomstverwachting ver van ons houden, inmiddels rammelt de realiteit aan onze kerkeuren; het wordt moeilijker mensen te engageren voor een kerkelijke functie en ook het aantal kerkgangers loopt terug. Het dromen lijkt voorbij.

Juist deze realiteit vormt het thema van een conferentie die de VPKB organiseert op 7 februari a.s.. Het wordt een zoektocht naar creatieve en inspirerende ideeën voor een kerk die ook in de toekomst relevant wil zijn. Voor mensen binnen én buiten de kerk.

De Protestantse Kerk in Geraardsbergen is daadwerkelijk een nieuwe weg ingeslagen. Een kleine kern gemeenteleden richt samen met hun kerkelijk missionair werker de blik naar buiten en probeert op eigentijdse wijze het geloof vorm te geven in de

stad. En wellicht kan ook de *Bijbel in Gewone Taal* in diezelfde beweging naar de samenleving worden verstaan. In deze Kerkmozaïek blijft de toon alvast positief. Vandaar de titel: *Small is beautiful*.

Namens de redactie, Annet Sinnema-Buurman

Prijzen abonnement Kerkmozaïek

Individueel: 20,00 €

Groeps: 15,00 € (vanaf min. 5 ex. naar éénzelfde adres)

Steunabonn.: 25,00 €

Storten kan op onderstaand rekeningnummer van de Verenigde Protestantse Kerk in België

Brogniezstraat 44 - 1070 Brussel

ING BE06 3100 0835 5022

PROTESTANTSE OMROEP vzw

HUIS VAN HET PROTESTANTISME

Brogniezstraat 44, 1070 Brussel

www.vpkb.be

VRT – Radio 1 – woensdag om 20u.03

Wo. 17 dec.: Effata, ga open! Frank Marivoet.

VRT – Televisie –

Eén om 10u.

donderdag 25 dec.: Kerstviering in Eurovisie. Vertaling Frank Marivoet.

Realisatie: David De Decker, david@dddproductions.be

tel 0495 412 473

Productie: Antoinette Panhuis, antoinette.panhuis@outlook.be

tel 02 230 52 22

Routebeschrijving naar Mariakapel

Matadilaan 6, 3001 Heverlee

Met de auto: Op de ring van Leuven rijdt u naar de zuidoostkant daarvan: de **Parkpoort**. Bij de verkeerslichten van de Parkpoort verlaat u de stad via de **Geldenaaksebaan**. Dan neemt u de eerste straat rechts (bij een bushalte): **Paul Van Ostaijenlaan**. Daarna neemt u de eerste straat links (Zegelaan), dan weer de eerste links (Matadilaan). De kerk staat op het einde rechts: Matadilaan 6. Daar is ook parkeerplaats.

Te voet vanaf het station Leuven, via de Ring tot aan Parkpoort, dan linksaf via de Geldenaakse baan naar Paul Van Ostaijenlaan (zie boven): 2 km of 30 minuten.

Met het openbaar vervoer vanaf het station Leuven op zondag:

Bus 4, richting Haasrode-Brabantthal of **Bus 5**, richting Vaalbeek tot de halte Paul Van Ostaijenlaan. In beide gevallen, nog 370m wandelen (zie boven).

Bus 285, richting Leuven-Philips tot eindhalte Philips. Vanaf de rotonde gaat u via de smalle straat naar beneden naar de halte Paul van Ostaijenlaan (zie boven).

Bus 616, richting Zaventem tot de halte Parkpoort. Dan nog 555m wandelen: bij de Parkpoort oversteken, via de Geldenaakse baan naar de halte Paul Van Ostaijenlaan (zie boven).

Verenigde Protestantse Kerk in België (VPKB)

Gemeente Leuven

Kerkdiensten	elke zondag om 10u
Kindernevendienst en –opvang	elke zondag tijdens de kerkdienst (niet in juli en augustus)
VPKB-Leuven	http://www.vpkleuven.be
Locatie Kerk	Mariakapel Matadilaan (6), Heverlee (geen postadres)
Predikant	Ernst Veen L. Beosierlaan 89 – 3010 Leuven 016/22 98 83 ernst.veen@telenet.be
Samenstelling kerkenraad	Philipp Bratfisch Henk Corporaal Adri Leemput Dirk Panhuis Marleen Jannis Ernst Veen
Samenstelling bestuursraad	Anton Gazenbeek Chris Klein Chris Lefebvre Freddy Verhoeven Maarten Wilbrenninck Ernst Veen
Redactie Kerkbrief	Adri Leemput Joop van der Horst Ernst Veen adri.leemput.kerk@gmail.com
Vrijwillige bijdragen	Belfius IBAN BE93 0680 7857 4067 BIC GKCCBEBB

De Kerkbrief verschijnt vier maal per jaar.

Bijdragen zijn steeds welkom en die kan u inleveren voor:

01/06 (zomernummer)   01/09 (herfstnummer)

01/12 (winternummer)   01/03 (lentennummer)